

Retningslinjer for trygg bruk av kunstig intelligens

1. Formål

Målgruppen for disse retningslinjene er alle ansatte og ledere i Kvæfjord kommune som bruker eller vurderer å ta i bruk kunstig intelligens (KI) i sitt arbeid.

Formålet med retningslinjene er å sikre at bruk av KI i Kvæfjord kommune er trygg, ansvarlig og lovlig, og skjer i samsvar med gjeldende regelverk, herunder personopplysningsloven (GDPR), forvaltningsloven, offentleglova og arkivloven.

Retningslinjene skal gi felles rammer og forståelse for bruk av KI som støtte i arbeidshverdagen, uten å erstatte faglig skjønn eller menneskelig ansvar. Videre skal de bidra til å styrke kompetanse og bevissthet, sikre tillit hos innbyggere og legge til rette for innovasjon og kvalitetsforbedring innenfor kommunens samfunnsoppdrag.

Retningslinjene bygger på anbefalinger fra Digitaliseringsdirektoratet samt nasjonale og europeiske føringer, og vil justeres i takt med utvikling av regelverk, herunder EUs KI-forordning (AI Act).

2. Bakgrunn

Kunstig intelligens er i ferd med å endre hvordan vi arbeider i offentlig sektor. For Kvæfjord kommune representerer KI et kraftfullt verktøy som kan styrke kvalitet, effektivitet og innovasjon i tjenestene våre. Vi ønsker at ansatte og ledere skal være nysgjerrige, utforskende og aktive i å ta i bruk KI der det er hensiktsmessig. Slik utvikling forutsetter faglig skjønn, kunnskap og ansvar. Disse retningslinjene skal gi trygghet og rammer – og bidra til at vi kan prøve, lære og utvikle oss på en klok måte.

Samtidig reiser teknologien viktige spørsmål knyttet til faglig kvalitet, åpenhet, personvern, informasjonssikkerhet og ansvar.

Kvæfjord kommune bygger sitt arbeid på åpenhet, ansvarlighet, faglig integritet og respekt for innbyggerne. Bruk av KI skal understøtte disse prinsippene.

Tydelige retningslinjer skal bidra til forutsigbar praksis, redusere risiko og støtte ansatte i å ta gode og riktige valg.

3. Ulike former for kunstig intelligens

I kommunal sammenheng er det viktig å skille mellom ulike former for KI, særlig mellom generativ KI og integrert, systembasert KI.

3.1 Generativ KI

Generativ KI er verktøy som kan produsere tekst, bilder, kode eller analyser basert på store språk- eller datamodeller, for eksempel chatbaserte løsninger. Slike verktøy brukes ofte direkte av ansatte og kan innebære særskilte risikoer knyttet til kvalitet, etterprøvnbarhet, personvern og utilsiktet deling av informasjon.

Noen KI-systemer kan klassifiseres som høy-risiko etter EUs KI-forordning, særlig når de brukes til å støtte eller påvirke beslutninger som har vesentlig betydning for enkeltpersoners rettigheter, plikter eller tilgang til tjenester. Dette kan for eksempel gjelde KI brukt innen rekruttering, saksprioritering, helse- og omsorgstjenester, vurdering av behov eller beslutningsstøtte i forvaltningsprosesser. Slike løsninger kan kun tas i bruk etter særskilt vurdering, dokumentasjon og godkjenning, og skal være underlagt tydelig menneskelig kontroll.

3.2 Integrert bruk av KI

Integrert KI viser til KI-funksjonalitet som er innebygd i kommunens egne fagsystemer og IKT-løsninger, for eksempel innen saksbehandling, analyse, planlegging eller beslutningsstøtte. Slike løsninger er normalt anskaffet, konfigurert og kontrollert av kommunen, og er underlagt krav til styring, sikkerhet, dokumentasjon og databehandling.

Retningslinjene gjelder for begge former for KI, men risiko og krav kan variere avhengig av type løsning og bruksområde.

4. Bærende prinsipper for bruk av KI i Kvæfjord kommune

4.1 Mennesket har alltid ansvar

KI skal brukes som et støtteverktøy. Ansatte og ledere har alltid ansvar for faglige vurderinger, beslutninger og konsekvenser av bruk av KI.

4.2 Lovlighet og etterlevelse

All bruk av KI skal skje i samsvar med gjeldende lovverk, herunder personvernregelverket, forvaltningsrettslige krav, krav til offentlighet og arkivering.

4.3 Åpenhet og etterprøvnbarhet

Bruk av KI i saksforberedelse, analyse eller tjenesteutvikling skal være åpen og dokumenterbar. Det skal være mulig å forklare og etterprøve hvordan KI er brukt.

4.4 Likebehandling og ikke-diskriminering

KI skal ikke føre til usaklig forskjellsbehandling eller diskriminering. Bruksområder og løsninger skal vurderes for risiko for skjevheter (bias) og utilsiktede konsekvenser.

4.5 Tydelig avgrenset bruk

Det skal være klart definert hva KI kan brukes til, og hva som ikke er tillatt. KI skal ikke brukes ukritisk eller uten nødvendig kontroll.

5. Bruk av KI i praksis

5.1 Eksempler på tillatt bruk

- Språkvask, forenkling og strukturering av tekster.
- Utkast til generelle informasjonsbrev og ikke-personlige tekster.
- Oppsummering av åpne og offentlige dokumenter.
- Idé- og analysearbeid uten bruk av personopplysninger.
- Bruk av integrerte KI-verktøy i kommunens fagsystemer, der dette er vurdert og godkjent, inkludert behandling av personopplysninger innenfor lovlige rammer.

5.2 Eksempler på ikke tillatt bruk

- Bruk av åpne KI-verktøy til saksbehandling med personopplysninger.
- Automatiserte vedtak uten politisk eller administrativt vedtak om dette.
- Juridiske eller faglige vurderinger uten menneskelig kontroll.
- Bruk av KI som erstatter faglig skjønn eller ansvar.
- Bruk av KI-løsninger som omfattes av høy-risiko etter EUs KI-forordning uten at krav til vurdering, dokumentasjon og godkjenning er oppfylt.

6. Kompetanse og ansvar

Ledere har ansvar for at bruk av KI i egen enhet skjer i tråd med disse retningslinjene, og for at ansatte får nødvendig opplæring og veiledning.

Ansatte har ansvar for å bruke KI på en kritisk og bevisst måte, og for å si ifra dersom de er usikre på om bruk er tillatt eller forsvarlig.

For bruk av kunstig intelligens i grunnskolen vil det bli utarbeidet supplerende veiledning i samarbeid med rektorer og fagmiljø, med særlig vekt på pedagogisk praksis, vurdering og personvern. Denne veiledningen skal bidra til trygg og læringsfremmende bruk av KI for både ansatte og elever.

7. Styring, kontroll og videreutvikling

Kvæfjord kommune skal ha tydelige roller og ansvar knyttet til bruk av KI, herunder ansvar for systemeierskap, IT, personvern og informasjonssikkerhet.

Bruk av KI skal evalueres jevnlig og retningslinjene oppdateres ved endringer i lovverk, teknologi eller kommunens behov.